

Otázka: Státová právní teorie, státová právní systém ČR

Předmět: OSZ / Sociologie / ZSV

Přidal(a): VM

Uvedte definici a znaky státu

Stát = organizovaná skupina nebo společenství lidí žijících trvale na určitém ohraničeném území

Znaky státu:

- **území a obyvatelstvo** – území, na kterém se stát nachází a je zde obyvatelstvo
- **organizace státu** – soustava státních orgánů
- **právo** – prostředek pro stanovení pravidel
- **státní suverenita** – státní moc je neomezená, nezávislá na jiné moci

Objasněte funkce státu

Vnitřní funkce zahrnují zajištění zdravotní péče občanů, zajištění vzdělání, zajištění infrastruktury a zajištění ochrany – Bezpečnostní (ochrana občana, majetku, institucí)

- Kulturní
- Právní (respektování PR)

Vnější funkce státu zahrnuje ochranu státu, vnější i vnitřní reprezentaci státu, zajištění vytvoření fungující ekonomie, vytváření pracovních pozic pro nezaměstnané občany a spolupráci s dalšími státy – Obranná (obrana území před napadením)

- Hospodářská (prosazování v jiných státech)

Uvedte teorie vzniku státu (existují 4 teorie vzniku státu)

1. **SMLUVNÍ**, která předpokládá vznik státu dohodou mezi lidmi
2. **MOCENSKÁ**, která spočívá v „boji o moc“ (dominance vs. submisivita)
3. **NÁBOŽENSKÁ**, která předpokládá, že stát je výtvar Boha, Bůh je pomocník
4. **PATRIARCHÁLNÍ**, která předpokládá vznik státu postupným rozšiřování

Objasněte formy státu

Forem státu je několik a můžeme je rozdělit podle několika kritérií

- Podle toho, kdo vykonává moc, můžeme rozdělit státy na
 - **Demokratické (=lid)**
 - **Totalitní (=autokracie)** – Aristokracie (moudrých)
- Monokracie (1 člověk)
- Oligarchie (nejbohatší)

Podle toho, kdo stojí v čele, můžeme rozdělit státy na

- **Republiku (prezident)**
 - Parlamentní- ČR, Slovensko,
 - Prezidentská- USA, Francie, Rusko

- Kancléřská- Německo, Rakousko
- **Monarchie (monarcha, král, královna)**
 - Konstituční- moc panovníka je omezená Ústavou)
 - Absolutní - monarcha řídí všechno, má neomezenou moc např. Vatikán
- **Knížectví (kníže)-** Monako, Lichtenštejnsko, Andorra
- **Vévodství (vévoda)**
- **Císařství (císař)** - (Svatá říše římská, Německé císařství - v minulosti) Japonsko v současnosti
- **Teokracie** - „výtvor Boha“ (Starověký Egypt)

Podle rozvržení státní moci

- **Centralizované státy**- stát je řízen z jednoho místa
- **Decentralizované státy** - není řízen z jednoho místa, ČR - je rozdělena na města, kraje, obce)

Podle struktury

- **Jednotné** - unitární, jedna vláda, jedny zákony, platí po celém území státu
- **Složené**
 - Federace - jde o pevný svazek států, subjektem práva je celek, mají jednotnou měnu, armádu, zahraniční politiku (v minulosti ČSR, USA), (nyní Švýcarsko, částečně i USA)
 - Konfederace- volný svazek států, každá celek je subjektem práva, mají určený ústřední orgán. Konfederace vznikne, pokud se rozpadne federace (SSSR 1922-1991) nebo záměrný spojením samostatných států (EU), (Rakousko-Uhersko před vznikem ČSR).

Vyjmenujte státní symboly

- **Státní vlajka** – nejčastěji užívaný symbol, je vyvěšována
- **Standarta** – vlajka prezidenta republiky, označuje místo pobytu prezidenta (když je prezident mimo ČR, vlajka nevisí). Uprostřed je velký státní znak Pod ním je nápis „Pravda vítězí“, což pochází od Husitů. Vlevo a vpravo jsou 3 listy lípy, což značí národní strom.
- **Státní pečeť**– užívá se k ověřování významných dokumentů a smluv, pečetidlo je umístěno u Prezidenta republiky
- **Státní hymna**– autorem hudby je František Škroup, autorem textu je Josef Kajetán Tyl, hymna poprvé zazněla roku 1834 ve hře Fidlovačka, nahradila Svatováclavský chorál
- **Velký státní znak** – slouží k označování budov státních úřadů a organizací, slouží k vnější reprezentaci. Od 13. století je znakem Moravy Šachovaná Orlice a znakem Slezska je Černá Orlice, součástí znaku je dvouocasý lev ve skoku.
- **Malý státní znak** – obsahuje červení pozadí a bílého dvouocasého lva ve skoku, používá se na razítka státních orgánů
- **Státní barvy** – trikolóra – bílá, červená, modrá

Uvedte nástin historie české státnosti

Státností rozumíme ideovou podstatu státu, představuje sounáležitost občanů a zahrnuje historické tradice státu

9.- počátek 10. století – prvním státním útvarem na našem území byla Velkomoravská říše – tento státní útvar se rozprostíral v oblasti jižní Moravy (v čele byla knížata) 10. století – Velká Morava zanikla a centrum státu se přesunulo do Čech (do oblasti Prahy) => vznikl nový útvar Český přemyslovský stát

14. století – v Čechách vládl schopný panovník Karel IV. (z rodu Lucemburků) – pro státní útvar se používalo označení země Koruny české

Rok 1526 – nástup Habsburků na český trůn, zajistili si dědičné právo na český trůn (až do roku 1918). České země se staly součástí habsburské monarchie.

28. 10. 1918 - vzniklo samostatné Československo (součástí státu byly české země, Slovensko a Podkarpatská Rus) - nový stát byl založen na myšlence čechoslovakismu = princip založený na myšlence jednotného československého národa, který hraje dominantní roli ve státě

září 1938 - byla podepsána Mnichovská dohoda, která znamenala odebrání pohraničních území Československa (= zánik první republiky) říjen 1938 - březen 1939 - období druhé republiky 15. 3. **1939** - byl vyhlášen Protektorát Čechy a Morava (období nesamostatnosti a likvidace české státnosti)

1945 - po druhé světové válce se politici pokusili o obnovu demokracie 1948 - komunistický převrat v ČSR („vítězný únor“) => komunisté nastolili nedemokratický systém, vše bylo určováno Sovětským svazem listopad 1989 - pád komunismu, návrat k demokracii 1. 1. 1993 vznik samostatné České republiky

Vysvětlete státprávní systém ČR

ZÁKONODÁRNÁ MOC = právo navrhopvat nové zákony a změny zákonů

- zákonodárnou moc u nás představuje **parlament**:
 - volí prezidenta republiky
 - vyslovuje důvěru a nedůvěru vládě
 - dává souhlas k mezinárodním jednáním

2 komory:

Poslanecká sněmovna

- 200 poslanců
- Voleni na 4 roky

- Pasivní volební právo 21 let
- funkce poslance je neslučitelná s funkcí senátora, nesmí být prezidenta ani soudce
- může být rozpuštěna prezidentem
 - pokud 3x nevyslovila důvěru vládě
 - když se do 3 měsíců neshodne na vládním návrhu zákona
 - zasedání by bylo přerušeno na dobu, než by bylo přípustné
 - kdyby se nebyla schopna usnášet po dobu 3 měsíců
- **hl. činnost:** legislativa = tvorba zákonů -> fáze tvorby zákonů:
 - podání návrhu, novely zákona
 - projednávání návrhu
 - schválení posl. sněmovnou -> musí souhlasit nadpoloviční většina přítomných poslanců, minimálně musí být přítomna 1/3 poslanců (pro ústavní zákona = 3/5 poslanců)
 - dále se vyslovuje senát -> podpis prezidenta:
 - nemusí podepsat a vrátit k přepracování, podruhé musí podepsat
 - podepíše
 - vyhlášení zákona, musí být uveden ve sbírce zákonů

Senát

- 81 členů
- voleni na 6 let (1/3 měněna každé 2, 4, 6 let) -> senátoři voleni za určitý obvod
- nesmí být rozpuštěn => plní funkci posl. sněmovny v případě jejího rozpuštění
- pasivní volební právo 40 let

mandát = pověření zastupovat občany v parlamentu, senátu

imunita = překážka v trestním postihu, vzniká zvolením a nelze odvolat během funkčního období, zaniká: smrtí, při zbavení imunity, dobrovolným odstoupením, koncem voleb, období,

ztrátou volitelnosti

absolutní imunita = trestný čin podléhá disciplinární komisi: odepře (stíhání zastaveno), zbavení imunity (stíhání je přípustné)

VÝKONNÁ MOC = výkonnou moc v ČR představuje:

1) Prezident = hlava státu, reprezentant státu

- pasivní volební právo 42 let, zvolený parlamentem
- volební období na 5 let: začíná složením slibu, končí uplynutím nebo vzdáním svého úřadu do rukou předsedy -> může být zvolen pouze 2x za sebou
- nelze ho trestně stíhat, zadržet, tresty spáchané po dobu vlády jsou vyloučeny => **100% prezidentská imunita** -> může být odsouzen pouze za vlastizrada

Pravomoc prezidenta:

- osobní rozhodnutí:
- jmenování a odvolání předsedy vlády a další členy vlády
- svolávání a rozpouštění zasedání posl. Sněmovny
- právo veta = právo vrátit parlamentu zákon
- právo udělit milost = odpuštění, zmírnění trestu
- pravomoce se souhlasem premiéra:
- podepsání mezinárodní smlouvy
- udělování amnestií
- jmenování soudců
- vyhlašuje volby

2) Vláda

- Předseda vlády (premiér) **Andrej Babiš**
- místopředseda vlády **Jan Hamáček**
- místopředseda vlády- Richard Brabec
 - vrcholný orgán výkonné moci složený z předsedy vlády (premiéra), místopředsedů a ministrů.
 - Rozhoduje ve sboru.
 - Vydává nařízení k provedení zákona (podzákonný právní akt).
 - Vláda je odpovědná Poslanecké Sněmovně.
 - Předsedu vlády jmenuje Prezident republiky.
Předseda vlády (premiér) organizuje činnost vlády, řídí její schůze...
 - **povinnost interpelace** = odpovědnost posl. sněmovně zodpovědět veškeré dotazy

Ministerstva ČR :

Ministerstvo zahraničních věcí/pro místní rozvoj /školy, mládeže a tělovýchovy/ obrany (armády)/ vnitra (Policie ČR)/ kultury- práce a sociálních věcí/ zdravotnictví /pro lidská práva/ rovné příležitosti a legislativu životního prostředí a Ministerstvo průmyslu a obchodu.

Státní zastupitelství :

- má státní zástupce, kteří chrání zájmy státu, žaluje
- státním zástupcem se může stát osoba starší 25 let s vysokoškolským právnickým vzděláním

System Státních zastupitelství v ČR:

- Nejvyšší státní zastupitelství
- Vrchní státní zastupitelství
- Krajské (městské) státní zastupitelství
- Okresní (obvodní) státní zastupitelství

3) SOUDNÍ MOC

-soudy jsou v ČR povolány k tomu, aby stanoveným zákonem poskytovaly ochranu právům

SOUDCE :

- Věk - alespoň 30 let
- Jmenován prezidentem republiky bez časového omezení doby výkonu své funkce
- Právníké vzdělání potvrzené titulem
- Odborná justiční zkouška
- Dostatečné morální kvality

Soustava soudů v ČR:

- Obecné soudy - nejvyšší, vrchní, krajský, okresní
- Zvláštní soudy - ústavní, nejvyšší správní

OBECNÉ SOUDY - čtyřstupňová soudní soustava:

- **nejvyšší soud** - Brno

- **vrchní soud** – Praha, Olomouc
- **krajský soud** – jako městský v Praze
- **okresní soud** – jako městský soud v Brně, Ostravě a Plzni a jako obvodní v Praze

ZVLÁŠTNÍ SOUDY

Ústavní soud

- Brno
- 15 soudců jmenuje prezident republiky na 10 let
- Soudcem občan, který je volitelný do senátu

Nejvyšší správní soud – 34 soudců, Brno

Nejvyšší soud – 67 soudců, Brno

Charakterizujte instituce státní moci ČR

NKÚ - Nejvyšší kontrolní úřad

- kontroluje hospodaření se státním majetkem a plnění státního rozpočtu,
- sídlí v Praze, je nezávislým orgánem,
- v čele je PREZIDENT NKÚ volený na 9 let, VÍCEPREZIDENT a 15 ČLENŮ
- NKÚ projednává podněty vlády, předkládá plán činnosti a závěry kontrol

Ombudsman -Veřejný ochránce práv

- sídlí v Brně,

- je spolu se svým zástupcem volen z návrhu Prezidenta a Senátu Poslaneckou Sněmovnou na 6 let
- Každý občan se k němu může obrátit se stížností proti orgánům veřejné správy
- Jeho působnost se nevztahuje na soudy a vyšetřování

ČNB- Česká národní banka

- je ústřední banka státu
- hlavním cílem je péče o stabilitu měny, dále určuje měnovou politiku, vydává bankovky a mince, řídí peněžní oběh a vykonává dohled nad bankovní činností v ČR
- ČNB je nezávislou právnickou osobou, je vyjmuta z orgánů státu
- Je řízena Guvernérem, dvěma viceguvernéry a čtyřmi členy bankovní komise, kteří jsou voleni na 6 let
- ČNB vydává vyhlášky a opatření, zveřejňuje je ve Sbírce zákonů